

פרשת בהעלתך תשע"א
בענין יתרו חותן משה

במדבר פרק י'

(כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבְבֵי בֶן רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֲתָן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְקֹנֵק אֶתֹנוּ אֲתָן לָכֶם לָכֶה אֲתָנוּ וְהִטְבַּנוּ לָךְ כִּי יְקֹנֵק דְבָר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל: (ל) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם אֶל אֲרָצִי וְאֶל מוֹלַדְתִּי אֵלֶיךָ: (לא) וַיֹּאמֶר אֵל נָא תַעֲזֹב אֶתְנוּ כִּי עַל כֵּן יִדְעֶתָ חֲנֻתְנוּ בַּמִּדְבָּר וְהֵייתָ לָנוּ לְעֵינַיִם: (לב) וְהָיָה כִּי תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב יְקֹנֵק עִמָּנוּ וְהִטְבַּנוּ לָךְ:

הש"י

רמב"י
(ל) **אל ארצי ואל מולדתי** - אם בשביל נכסי, אם (כט) **ויאמר משה לחבב** - כבר פירשתי (שמות ב טז) כי חובב שם חדש שקראו ליתרו כאשר שב לתורת ישראל, כי זה דרך כל המתגייר כי לעבדיו יקרא שם אחר. והנה משה חילה פניו ללכת עמהם ואמר לו סתם **והטבנו לך** - והוא חשב שיתנו לו מן השלל כסף וזהב ובגדים וצאן ובקר ולא תהיה לו נחלה בתוכם, ועל כן לא היה חפץ, וענה **כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך** - כי שם לי נחלה ונכסים וכבוד. אז אמר לו משה **אל נא תעזב אתנו** - כי מדעתך המדבר תהיה לנו לעינים בכבוש הארצות ותורנו הדרך אשר נעלה בה, ומכל הטוב ההוא אשר ייטיב ה' לנו נטיב לך, רמז לתת לו אחוזה בארץ טובה בשכרו על טרחו ועזרתו אשר יעזרם בכבוש הארץ. ועל דעתך כי נתרצה אליו בזה ועשה כן כאשר הזכרתי שם (שמות יח א), וכך אמרו בירושלמי (בכורים פ"א ה"ד) בני קיני חותן משה מביאין וקורין, דכתיב לכה אתנו והטבנו לך:

דברי דוד - פרוש הט"ז על התורה

(ל) **אל ארצי ואל מולדתי**, אם בשביל נכסי כו'. קשה על יתרו גר צדק מה חשב בדעתו להניח קדושת א"י בשביל נכסי ח"ל שהם חולין ובפרט שהבטיחו משה ליתן לו מטובת א"י. ותו קשה במ"ש כי אם אל ארצי, האי אם הוא מיותר כי די לו לומר כי אל ארצי. ותו ל"ל פעם שנית אלך בפסוק זה. ונראה דיתרו נתכוין בודאי שאהיה אצלכם בא"י אלא שקודם לזה אלך אל ארצי ומולדתי למכור שם נכסי ולהתראות עם משפחתי ואח"כ אשוב הנה, וע"כ אמר שנית אלך להורות לא אלך כי אם כו', דזהו דרך תנאי דאם אלך תחילה אל ארצי כו', השיב לו משה אל נא תעזוב אותנו, האי נא הוא לשון עכשיו כתרגומו כען, דהיינו שעכשיו תיכף אל תעזבנו, כי אתה ידעת חנותנו במדבר דהיינו שלא היינו במקום ישוב ולא היה סדר בינינו, ורמז על ענין הדיינים כמ"ש בפי' יתרו שנתן יתרו עצה למשה, והיית לנו לעינים שדבריד נתקבלו עלינו כן תהיה עוד לעתיד לעי"כ שאין אנו מיושבים עדיין. נמצא לפי"ד דהאי והיית לנו לעינים היינו לשון עבר וגם לשון עתיד כמו שזכרנו, אלא שלפי פירוש הראשון הוה לשון עבר לחוד ולפירוש השני הוה גם לעתיד, ולפירוש הראשון פירש"י אין נא אלא לשון בקשה, אבל לפירוש השני הוה נא לשון כען: ועדיין צריך לתרץ מה הוסיף משה בתשובה שנייה שאמר והיה הטוב ההוא הא כבר הבטיחו כן ולא שמע לו יתרו ומה יתן ומה יוסיף לו עכשיו. ונראה שתחילה הבטיחו שאנחנו ניתן לך ממה שהטיב את ישראל, וע"כ סיים כי ה' דבר טוב על ישראל, כסבור יתרו ממילא לא יהיה לו הטבה מן הקב"ה רק שישראל יתנו לו משלהם, וע"כ לא הסכים יתרו ואמר לו משה והיה כי תלך והיה הטוב אשר ייטיב ה' עמנו, כלל יתרו עם ישראל שגם ליתרו יהיה חלק בארץ כמ"ש הרמב"ן בשם ירושלמי, בני קיני חותן משה מביאין בכורים וקורין, נמצא שלא כמו שאתה סבור שלא יהיה לך מן הקב"ה, ומה שאמרתי ה' דבר טוב על ישראל הכוונה בזה שאנחנו נוסיף לך משלנו דהיינו דושנה של יריחו שהיא של ישראל רק שבינתיים נתנוהו ליתרו כפירש"י. ולפי זה ניחא מה שקשה על מה שפירש"י אח"כ מה הטובה הטיבו לו, מה זה קשיא ודאי יוכלו לעשות טובה שיתנו לו איזה חלק בארץ. ותו למה לא הקשה כן על מ"ש תחילה והטבנו לך, ולפי דרכנו ניחא דכאן מיירי בחלק שמגיע לישראל ואפ"ה יוסיפו לו ישראל משלהם, מהו זה, ומתרץ שזהו דושנה של יריחו שנתנה ליתרו לפי שעה ואח"כ יהיה לחלק מי שיבנה בית המקדש בגבולו:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

משך חכמה

(כט) נסעים אנחנו אל המקום כו' והיטבנו לך כי ד' דבר טוב על ישראל - ידוע כי הקב"ה מה שדבר עיי נביא אינו חוזר על הטובה רק לרעה הוא חוזר (רמב"ם ה' יסודי התורה י-ד), וכאן המקום אשר אמר ד' אותו אתן לכם הוא רעה להאמורי יושב המקום ויוכל לחזור לכן אמר כי ד' דבר טוב על ישראל, ולא דבר להרע להאומות, כי אולי אם לא יקלקלו מעשיהם יתן ד' להם ארץ אחרת עבור המקום, וכמו שאמרו (ירושלמי שביעית ו-א טז): גרגשי פנה לאפריקי, רק טובה על ישראל, ולכן לא ירצה לחזור מהטובה. ודו"ק. ספרי (ספ"י) פסקא פ"ד. ובנוחה יאמר מגיד הכתוב כשהיו ישראל נוסעים אלפים וחונים רבבות. עיין פירוש הספרדי. ולפענ"ד נראה אדרבא, שבעת חנייתן שמשו מטתן, שבנסיעתן נאסרו בתשמיש, וכמו דאמר בעירובין ס"ג גמירי כ"ז שארון ושכינה שלא במקומן אסורין בתשמיש. עיי"ש ודו"ק.

שופטים פרק א פסוק טז

וּבְנֵי קִינֵי חִתָּן מִשֵּׁה עָלוּ מְעִיר הַתְּמָרִים אֶת בְּנֵי
 הַיְהוּדָה מְדַבֵּר הַיְהוּדָה אֲשֶׁר בְּנֶגֶב עָרְדָּ וַיִּלְךְ וַיֵּשֶׁב אֶת
 הָעָם:

רש"י

מעיר התמרים - היא יריחו שניתן להם דושנה של יריחו לאוכלה עד שיבנה בית המקדש ומי שיבנה בית הבחירה בחלקו יטלנה כדי שיהא לכל ישראל חלק בבית הבחירה ונתנוה לבני יתרו ת"מ שנה והתלמידים שבהם הניחוה והלכו אצל עתניאל בן קנז הוא יעבץ במדבר יהודה אשר בנגב ערד ללמוד תורה: וישב את העם - עם התלמידים היושבים לפניו הוא בקש מאת הקב"ה שיזמין לו תלמידים הגונים שנאמר ויקרא יעבץ לאלהים וגו' וזימן לו החסידים הללו:

במדבר פרק יא פסוק א

וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְנִים רַע בְּאַזְנֵי יִקְנֹק וַיִּשְׁמַע יִקְנֹק
 וַיַּחַר אָפוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יִקְנֹק וַתֹּאכַל בְּקִצָּה
 הַמַּחֲנֶה:

ספרי במדבר פ"א פסוק א

וישמע ה' ויחר אפו, שמע המקום ונתמלא עליהם חימה: ותבער בם אש ה', ירדה אש מן השמים והיתה קופלת בהם מתחתיה עד שלא עמדו לא בין החיים למתים ולא בין המתים לחיים [להלן הוא אומר ויעמדו בין המתים ובין החיים אבל כאן לא עמדו לא על בין המתים לחיים ולא על בין החיים למתים] אבל אי אתה יודע במי נגעה האש תחלה הרי הוא אומר ותאכל בקצה המחנה יש אומרים אלו הגרים הנתונים בקצה המחנה. ר' שמעון בן מנסיא אומר ותאכל בקצה המחנה במוקצים שבהם בגדולים שבהם וכה"א וישמו העם אותו עליהם לראש ולקצין (שופטים יא יא) (סליק פ"א).

רמב"ם הלכות ביכורים פרק ד הלכה ג

הגר מביא וקורא שנאמר לאברהם אב המון גוים נתתיך הרי הוא אב כל העולם כולו שנכנסין תחת כנפי שכינה, ולאברהם היתה השבועה תחלה שיירשו בניו את הארץ, וכן כהנים ולוים מביאין וקורין מפני שיש להן ערי מגרש.